

*Нежива Марія Олександрівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту;
Державний торговельно-економічний університет*

КРИПТОВАЛЮТИ В БІЗНЕСІ: РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК

Україна веде активну роботу над впровадженням сучасних цифрових технологій, зокрема блокчейну та криптовалют, у різні сектори економіки та суспільного життя, включаючи державне управління. Ця цифрова трансформація є частиною загальної стратегії розвитку країни, спрямованої на підвищення ефективності роботи державних установ, покращення прозорості та зручності для громадян. Криптовалюти мають унікальні характеристики, такі як децентралізація та анонімність, що робить їх привабливими для користувачів, але водночас викликає значні побоювання серед регуляторів. Основним викликом для регулюючих органів залишається визначення чітких меж і правил, оскільки занадто жорстке регулювання може загальмувати розвиток технології, а надто м'яке – створити ризики для фінансової системи та економіки.

Правовий статус криптовалют варіюється у різних країнах. Деякі держави, як-от Японія, легалізували криптовалюту і визнали її як законний засіб платежу. Інші, наприклад Велика Британія, Південна Корея та Сінгапур, дозволяють використання криптовалют, але не визнають їх як офіційний засіб розрахунку. Водночас є країни, які повністю заборонили криптовалюту, як це зробив Китай, що раніше був одним із найбільших центрів майнінгу у світі [1].

Відсутність чітких правил та анонімність, яка властива криптовалютам, викликає серйозні занепокоєння серед урядів та регулюючих органів через потенційну загрозу для фінансової стабільності та зростання злочинної діяльності. Зокрема, існують побоювання, що криптовалюти можуть бути використані для відмивання грошей, фінансування тероризму та інших нелегальних операцій. Через те, що криптовалютні транзакції часто відбуваються без втручання централізованих органів, вони не підпадають під звичні механізми державного контролю, що ускладнює моніторинг і запобігання злочинним схемам.

Також серйозною проблемою є відсутність єдиних міжнародних стандартів для обліку криптовалют, особливо для бухгалтерів і аудиторів. Стандарти Міжнародної системи фінансової звітності (МСФЗ) не включають детальних положень щодо обліку криптовалют, що призводить до різноманіття підходів у бухгалтерському обліку. Це створює нерівномірність і неоднозначність у фінансовій звітності.

Через відсутність універсальних стандартів бухгалтерського обліку на міжнародному рівні, для криптовалют можуть використовуватися різні підходи, що створює проблеми для прозорості та порівнюваності фінансової інформації. Це може негативно вплинути на фінансові ринки, створюючи можливість

шахрайства, зокрема через неправильне вимірювання або невідповідні методи визнання доходу.

Ризик полягає також у тому, що в умовах відсутності чітких правил вибір методів обліку криптовалют може бути інструментом для маніпуляцій. Керівництво компаній може використовувати обрані облікові політики для досягнення певних цілей, що відкриває можливості для управління доходами. Це може негативно вплинути на довіру до звітності компаній, особливо коли економічна сутність криптовалют неправильно відображається в звітах, наприклад, при неправильній класифікації активів.

Сумніви щодо криптовалют пов'язані з ризиками, зокрема через їхній потенціал сприяти незаконній діяльності. Вони надають широкі можливості для міжнародних транзакцій завдяки швидкості та низьким витратам, але через децентралізовану природу їх важко відстежувати, що створює сприятливі умови для відмивання грошей і фінансування злочинів. Значна частина користувачів і операцій з біткойнами пов'язана з нелегальною діяльністю: близько 26% користувачів і майже половина всіх транзакцій мають злочинне походження [2].

Оподаткування криптовалют також варіюється в різних країнах, створюючи виклики як для приватних осіб, так і для компаній. Основна проблема полягає в правильній класифікації криптовалют та діяльності, пов'язаної з ними. Наприклад, в Ізраїлі криптовалюти оподатковуються як активи, тоді як в Аргентині та Іспанії вони підлягають податку на прибуток. У Швеції податкові органи почали приділяти більше уваги оподаткуванню криптовалют, оскільки велика частина торгівлі ними не декларується перед податковими службами, що викликає занепокоєння щодо ухилення від сплати податків [3].

Таким чином, криптовалюти, хоча і відкривають нові можливості для глобальної економіки, несуть значні ризики як для законодавчих органів, так і для фінансових ринків. Відсутність чіткої правової бази та анонімність транзакцій викликають занепокоєння щодо відмивання грошей та інших злочинних дій. Крім того, через відсутність єдиних стандартів бухгалтерського обліку виникають труднощі для компаній і бухгалтерів щодо точного відображення криптовалют у фінансовій звітності, що може підірвати довіру до ринку. З огляду на різні підходи до регулювання криптовалют і їх оподаткування в різних країнах, міжнародна гармонізація нормативних актів є важливою для зниження ризиків шахрайства та підвищення прозорості.

Список використаних джерел

1. Winifred A. (2023). Countries Where Cryptocurrency Is Legal vs Illegal. *CoinGecko*. <https://www.coingecko.com/research/publications/crypto-legal-countries>
2. Foley S., Karlsen J., Putniņš T. (2019). Sex, Drugs, and Bitcoin: How Much Illegal Activity Is Financed through Cryptocurrencies? *The Review of Financial Studies*. 32, 1798–1853. <https://doi.org/10.1093/rfs/hhz015>
3. Pérez J. (2022). Countries Where Cryptocurrency Is Legal and Illegal. *Money*. <https://money.com/cryptocurrency-legal-status-by-country/>